

Zurich, Antwerpen, Bilthoven

(1986)

Στ

Στις 13.9.1986, έφυγα απ' τη Θεσσαλονίκη, με τη "Citroen GSA", για ένα 3μηνο ταξίδι στην Ελβετία, το Βέλγιο και την Ολλανδία.

Απ' την Ηγουμενίτσα, έφθασα το επόμενο πρωί, με το ferry, στην Ancona και από εκεί, σε 7 ώρες, χωρίς στάσεις, ήμουν στη Ζυρίχη (720 km). Πήγα στο "Gasthof Hirschen", έναν παραδοσιακό ξενώνα, με γεράνια στα παράθυρα και ξύλινα παντζούρια, έφαγα, έκανα ένα ζεστό μπάνιο και χώθηκα στα μαλακά στρώματα.

Το επόμενο πρωί, πήγα στο Εργαστήριο Παρασιτολογίας. Αργότερα, ο Prof. Eckert, με πήγε στο σπίτι, όπου θα έμενα. Ένα διώροφο, ανακαινισμένο κτίριο του 1700, στο κέντρο της Ζυρίχης (ξενώνας του Πανεπιστημίου, για τους επισκέπτες). Τις 15 μέρες, που έμεινα εκεί, ήμουν μόνος στο σπίτι. Οι χώροι, ήταν τεράστιοι. Οι δοκοί της στέγης, με μισό μέτρο πάχος, ήταν ζωγραφισμένοι με σκηνές απ' τον μεσαίωνα. Αυτό, που χαιρόμουν ιδιαίτερα, ήταν η τεράστια μπανιέρα, που τη γέμιζα, κάθε βράδυ, με ζεστό νερό και επέπλεα, χωρίς να ακουμπώ στο πλάι... Έμενα μέσα, ώσπου να νιώσω ρίγος!

Θυμάμαι ένα βράδυ γύρισα αργά στο σπίτι, την ώρα που είχε τελειώσει τον έλεγχο στον ξενώνα ο νυχτερινός φύλακας. Είχε, μόλις, κλείσει τα φώτα και άπλωνε το χέρι του, για να πιάσει το πόμολο της βαριάς εξώπορτας. Η πόρτα, όμως, άρχισε να απομακρύνεται αργά απ' το χέρι του, επειδή την τραβούσα εγώ από έξω, για να μπω στον ξενώνα. Εκείνος, έντρομος κοκκάλωσε στη θέση του. Μέσα στο βαθύ σκοτάδι, βρεθήκαμε σε απόσταση πιθαμής, σαν δυο μαύρες σκιές..., που οπισθοχώρησαν ταυτόχρονα, έντρομες, βγάζοντας ένα..., "aaaa...". Συνειδητοποιώντας απ' την ολόσωμη, μαύρη στολή του, ότι είναι ο φύλακας, είπα, "Ruhe, Ruhe, ich bin' s..., Entschuldigung..." ("ήρεμα, ήρεμα, εγώ είμαι..., συγγνώμη..."). Εκείνος, ηρεμώντας και παίρνωντας μια βαθιά ανάσα, είπε, "A, ja, ja..., Guten Nacht..." ("Α, ναι, ναι..., καληνύχτα"). Πήγα στο δωμάτιό μου, στον επάνω όροφο, μη μπορώντας να συγκρατήσω τα γέλια μου. Ευτυχώς ήμουν μόνος σ' ολόκληρο τον ξενώνα.

Στην Ελβετία πέρασα καταπληκτικά και συνειδητοποιήσα τι σημαίνει ανώτερη ποιότητα ζωής. Με τη φίλη μου Marie, κάναμε αρκετά ταξίδια. Θυμάμαι ένα πρωί Κυριακής, μετά μια καταπληκτική διαδρομή, στη γκριζοπράσινη άσφαλτο των ελβετικών δρόμων, που επέτρεπε να διαπιστώνω όλες τις δυνατότητες της Citroen GSA, φθάσαμε στο Interlaken, περίπου 120 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Ζυρίχης, μια μικρή, όμορφη πόλη, στο καντόνι της Βέρνης, μεταξύ των λιμνών Thun και Brienz, που τις ενώνει ο ποταμός Aare. Αφήσαμε τη Citroen και πήραμε το τρένο, που σχεδόν αμέσως, άρχισε να ακολουθεί ανηφορική πορεία, με κλίση ως και 64% (αν και καθισμένοι, ένιωθες ότι ταξίδευες όρθιος!). Σε περίπου 8 λεπτά της ώρας βρεθήκαμε στην κορυφή του βουνού. Η θέα ήταν μαγευτική! Κάτω, χαμηλά, σα ζωγραφικός πίνακας, ήταν οι δύο λίμνες και το Interlaken, ενώ ψηλά, δέσποζαν οι Άλπεις και η χιονισμένη κορυφή Jungfrau (ύψος 4.158 μέτρα). Ήταν μαγεία... Απολαύσαμε αχόρταγα για πολλή ώρα τη θέα και συνεχίσαμε να την απολαμβάνουμε, στο όμορφο εστιατόριο, που καθίσαμε για φαγητό... Αργά το απόγευμα, πήραμε το τρενάκι και γυρίσαμε πίσω...

Σκοπός της παραμονής μου στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης, ήταν να χρησιμοποιήσω ειδικές, πανάκριβες στήλες χρωματογραφίας Pharmacia, προκειμένου να αναλύσω ορισμένα αντιγόνα παρασίτων. Τη μέρα, που θα κάναμε την ανάλυση, ο υπεύθυνος ελβετός συνάδελφος, Dr. B. Gottstein, έκοψε το κάτω μέρος μιας πλαστικής σύριγγας των 20 ml και κόλλησε, με κόλλα UHU, ένα κομμάτι μεταξωτό ύφασμα, που είχε αγοράσει από ένα υφασματοπωλείο... Εγώ τον κοίταζα έκπληκτος... Όταν τον ρώτησα, γιατί δεν κατεβάζει απ' το ράφι τις πανάκριβες στήλες Pharmacia..., μου λέει, "διαπίστωσα, ότι η στήλη, που κάνω, με την πλαστική σύριγγα, που κοστίζει, λιγότερο από ένα ελβετικό φράγκο, δουλεύει καλύτερα απ' τη στήλη της Pharmacia, που κοστίζει 3.000 ελβετικά φράγκα!" ... Κι εγώ, για να το μάθω αυτό, πήγα στη Ζυρίχη...

Στις 14.10.1986, έφυγα απ' τη Ζυρίχη και μέσω Γαλλίας και Λουξεμβούργου, έφθασα, το βράδυ, στην Αντβέρπη (*Antwerpen, Anvers*), στο Βέλγιο (700 km). Ο Dr. S. Geerts, απ' το Ινστιτούτο Τροπικής Ιατρικής "*Prins Leopold*", όπου θα πήγαινα για 15 μέρες (15/10/1986-30/10/1986), είχε φροντίσει να έχω ένα δωμάτιο στον κοντινό φοιτητικό ξενώνα (*youth hostel*) "*Sleep-Inn V.Z.W.*" (*Bolivarplaats 1*)..., μια δυσάρεστη εμπειρία, ιδιαίτερα μετά την Ελβετία... Όταν έφθασα, στην Αντβέρπη, θυμάμαι, ονειρευόμουν ένα ζεστό μπάνιο και ένα μαλακό κρεβάτι... Το δωμάτιο ήταν στον τρίτο όροφο ενός κτιρίου, ηλικίας, πιθανόν 150 ετών, όπως πολλά κτίρια στο Βέλγιο, χωρίς μπαλκόνι. Το παράθυρο, έβλεπε στην πλατεία με το τραμ. Το κρεβάτι ήταν υποφερτό, με παλιά, αλλά καθαρά σεντόνια. Υπήρχε ένα κοινόχρηστο μπάνιο στον διάδρομο, που διέθετε μόνο ντουζιέρα, με πόρτα, που δεν έκλεινε, με αποτέλεσμα, τα νερά, να πλημμυρίζουν το δάπεδο (*στη διάρκεια της παραμονής μου εκεί, άντεξα να το χρησιμοποιήσω μόνο δυο φορές!*). Βέβαια, ο ξενώνας αυτός ήταν ο μόνος, που υπήρχε σε βολική τοποθεσία, για τόσο μικρή παραμονή και ήταν πολύ οικονομικός. Το δωμάτιο κόστιζε 344 βελγικά φράγκα (*περίπου 2,5 ευρώ η βραδιά!*), με πρωινό. Τώρα, 33 χρόνια αργότερα, διαβάζοντας τις κριτικές για τον συγκεκριμένο ξενώνα, διαπιστώνω, ότι δεν έχουν αλλάξει και πολλά πράγματα!

Μια κρύα, Κυριακή, πήρα το λεωφορείο και σε περίπου μια ώρα, ήμουν στο "*Lion's Hillock*" (*ο "τύμβος με το λιοντάρι"*), στο Βατερλό (*Waterloo*). Παρά το κρύο και το ψιλόβροχο, ίδρωσα για να φθάσω στην κορυφή του τύμβου, με τα 226 σκαλοπάτια! Εκεί, ένα πέτρινο λιοντάρι (*4,5 μέτρα ύψος*), με το ένα πόδι πάνω σε μια οβίδα, ατένιζε το πεδίο, όπου το 1815 οι γάλλοι του Ναπολέοντα, έδωσαν τη μοιραία μάχη, με τον συμμαχικό στρατό, άγγλων, αυστριακών και πρώσων. Πρέπει να ήταν μια απ' τις τρομερότερες μάχες, επειδή οι μαχητές και τα άλογα, δε μπορούσαν να κινηθούν και κολλούσαν μέσα στο μαύρο, λασπώδες έδαφος... Ο Βίκτωρ Ουγκώ, τα περιγράφει όλα, συγκλονιστικά, στους "*Αθλίους*"... Από τότε, που διάβασα το βιβλίο αυτό, ήθελα να δω από κοντά το πεδίο της μάχης και ήταν το πρώτο, που επισκέφθηκα, όταν πήγα στο Βέλγιο! Κοίταζα από ψηλά, το επίπεδο πεδίο της μάχης, που απλώνονταν ολόγυρα και χάνονταν μακριά, μέσα στην ομίχλη και το ψιλόβροχο, ενώ το παγωμένο αεράκι, μου προκαλούσε ρίγος... Ένωθα, ότι κάπου εκεί, θα διακρίνω μες την ομίχλη, τη σκοτεινή μορφή του Θερναδιέρου, σκυμμένη πάνω στον μισολιπόθυμο, τραυματισμένο και μισοβυθισμένο στη λάσπη, συνταγματάρχη Πομερσί... Το τοπίο ήταν ήρεμο, αλλά όχι γαλήνιο... Ήταν σα να πάλλονταν ακόμα στην ατμόσφαιρα, ήχοι υπόκωφων ποδοβολητών, πυροβολισμών, ιαχών, κλαγγών από σπαθιά, σαλπισμάτων και αγκομαχητών απ' τη μάχη... Λίγα χρόνια μετά τη μάχη, το 1826, ο βασιλιάς της Ολλανδίας, κατασκεύασε τον κωνικό τύμβο, με ύψος 43 μέτρα και περίμετρο 520 μέτρα, εκεί, όπου τραυματίστηκε ο γιός του, ο πρίγκιπας της Οράγγης. Σήμερα, ο επισκέπτης μπορεί να περιεργαστεί το σχεδιάγραμμα της μάχης, στην κορυφή του τύμβου και να παρατηρήσει λεπτομέρειες, με τα κιάλια. Έμεινα εκεί, περισσότερο από μια ώρα και τα πόδια μου βάραιναν απ' το κρύο και την υγρασία. Η επίσκεψη στον χώρο αυτό, δεν είναι απλά μια ακόμη εμπειρία... Προκαλεί συναισθήματα και δημιουργεί σκέψεις...

Όσο ήμουν στην Αντβέρπη, επισκέφτηκα το "*Μουσείο Rubens*". Εξαιρετική εμπειρία! Είδα τους πίνακες, που θαύμαζα στα βιβλία και τα περιοδικά, σε φυσικό μέγεθος, ορισμένοι, πάνω από 4 μέτρα!

Στην Αντβέρπη, μου έκανε εντύπωση, 1) η εικόνα της πόλης, που διατηρούνταν, όπως ήταν κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, 2) οι παραδόσεις των μαθημάτων στο Πανεπιστήμιο, που γινόταν στα γαλλικά, τα αγγλικά και τα φλαμανδικά, κάτι ιδιαίτερα κουραστικό για τους πανεπιστημιακούς, και 3) το καλύτερο ζαχαροπλαστέιο, με τα παγκοσμίως γνωστά βελγικά σοκολατάκια, ήταν ελληνικό και λεγόταν "*Λεωνίδας*".

Στις 3.11.86, έφυγα, με ευχαρίστηση, απ' την Αντβέρπη και σε 1,5 ώρα (130 km) ήμουν στο Bilthoven, στην Ολλανδία, λίγο έξω απ' την Ουτρέχτη, στο "*Εθνικό Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος*". Με περίμενε ο Dr. Franz van Knapen, που ασχολούνταν με τεχνικές διάγνωσης της τριχινέλλωσης. Ήθελα να δοκιμάσω μια πρωτότυπη ιδέα, που είχα, στο θέμα αυτό και ζήτησα να χρησιμοποιήσω τα υλικά τους. Με τα πρώτα θετικά αποτελέσματα, ο van Knapen μου λέει, αστειευόμενος, "*γιατί δεν το σκέφτηκα εγώ αυτό..., τόσο καιρό ασχολούμαι με το θέμα...*".

Στην Ολλανδία πέρασα καταπληκτικά. Έμεινα σε μια διώροφη βίλα, όπου φιλοξενούνταν οι ξένοι ερευνητές του Ινστιτούτου, μαζί με μια κύπρια χημικό, τη Σ.Μ. και μια Ταϊλανδέζα κτηνίατρο, την Κ.Αtisok, απ' τη Bangkok.

Την πρώτη Κυριακή, που ήμουν στην Ολλανδία, πήγα στην Ostande, με την Antoinette, μια φίλη ολλανδέζα, που έμοιαζε πολύ με την Kim Wild. Μου έκανε μεγάλη εντύπωση, η τεράστια παραλία, αλλά και ο θολός, σαν λάσπη, ατλαντικός... ("*καμιά σχέση με τη Χαλκιδική...*").

Στο Bilthoven έκανα παρέα, με τη Σ.Μ., την Atisok και την Elisabeth Marques, μια μικροβιολόγο, απ' το Rio de Janeiro. Θυμάμαι, τα βράδια, που καθόμασταν με την Atisok στο σαλόνι και βλέπαμε τηλεόραση, με ρώτησε, αν μιλώ "*κανονικά ελληνικά*". Όταν της είπα, έκπληκτος, "*έτσι, νομίζω*", μου εξήγησε, ότι είχε ακούσει ελληνικά

μόνο απ' τον άνδρα της Σ.Μ., που ήταν εκεί, πριν πάω εγώ και νόμιζε ότι "τα ελληνικά ήταν μια άγρια γλώσσα, όπως τα γαπωνέζικα", αλλά "εσύ", μου είπε, "μιλάς απαλά και γλυκά ελληνικά".

Στην Ολλανδία, είχαν αρχίσει οι χριστουγεννιάτικοι εορτασμοί και μας καλούσαν σε διάφορες εκδηλώσεις. Σε μια απ' αυτές, που οργάνωσε μια κυρία στο σπίτι της, η οικοδέσποινα μας είπε, λυπημένη, ότι ο τούρκος, που είχε καλέσει, μόλις άκουσε ότι ήλθε μια κύπρια κι ένας έλληνας, ένωσε πολύ άβολα και σηκώθηκε να φύγει... Ζήτησα να του μιλήσω και του είπα ότι τον τιμά αυτό, που νιώθει, επειδή δείχνει ότι καταλαβαίνει το άδικο, που έκανε η Τουρκία στην Κύπρο και του ζήτησα, όπως και η Σ.Μ. να μείνει... Μας αγκάλιασε, λέγοντας ότι ο λαός της Τουρκίας δεν συμφωνεί με την Κυβέρνηση και ότι δεν μισεί τους έλληνες... Λόγια...

Μια Κυριακή πήγαμε, με τη Σ.Μ. και την Atisok, εκδρομή στο οδικό ανάχωμα Afsluitdijk (άφσλαουνταϊκ), μεταξύ των χωριών Den Oever (επαρχία Βόρειας Ολλανδίας) και Zurich (επαρχία Friesland). Έχει μήκος 32 χιλιόμετρα, φάρδος 90 μέτρα και ύψος 7,25 μέτρα και επάνω του, είναι ο αυτοκινητόδρομος A7, με δύο λωρίδες σε κάθε κατεύθυνση. Ήταν το πρώτο αντιπλημμυρικό έργο της Ολλανδίας, που ολοκληρώθηκε το 1933 και χώρισε τη Νότια, απ' τη Βόρεια Θάλασσα. Με το ανάχωμα αυτό, η Νότια Θάλασσα, που ήταν ένας κόλπος της Βόρειας Θάλασσας, έγινε λίμνη με γλυκό νερό και ονομάστηκε IJsselmeer (Άϊσελμεερ), απ' το όνομα του μεγαλύτερου ποταμού, που εκβάλλει σ' αυτή. Το νερό της IJsselmeer, εκκενώνεται από 25 ανοίγματα, στη Βόρεια Θάλασσα, για να μη υπερχειλίζει. Υπάρχουν και ανοίγματα για να περνούν τα πλοία. Γι' αυτό, λέγεται ότι οι ολλανδοί "κατασκευάζουν" τη χώρα τους. Φθάσαμε ως το Harlingen και γυρίσαμε πίσω. Σε πολλά σημεία, που είχε πυκνή ομίχλη, είχαμε την αίσθηση ότι θα βουτήξουμε στη θάλασσα. Ήταν μια αξέχαστη εμπειρία.

Στις 11 Δεκεμβρίου 1986, έφυγα απ' το Bilthoven και σε 7 ώρες (700 km), ήμουν στη Βασιλεία της Ελβετίας, όπου και διανυκτέρευσα. Το επόμενο πρωί, έκανε πολύ κρύο και φοβόμουν ότι θα χιονίσει, κάτι ευτυχώς, που δεν έγινε. Οδήγησα, σχεδόν χωρίς να σταματήσω, απ' τη Βασιλεία ως το Straß in der Steiermark (850 km), το κοντινότερο χωριό στα σύνορα με την, τότε, Γιουγκοσλαβία, επειδή ήθελα, ξεκινώντας το επόμενο πρωί απ' την Αυστρία, να φθάσω, χωρίς διανυκτέρευση, στη Θεσσαλονίκη. Η μόνη καθυστέρηση που είχα, ήταν στο συνοριακό φυλάκιο Lindau, όπου παρά το γεγονός ότι δεν είχε κίνηση, οι δυο ελβετοί τελωνειακοί, ζητούσαν να τους μεταφράσω λέξεις απ' την ελληνική ταυτότητα και ενθουσιάζονταν, κάθε φορά, που θυμόταν κάποια ελληνική λέξη, που είχαν μάθει στο Γυμνάσιο...

Στο Straß in der Steiermark, βρήκα το "Gasthof Sauer" (Hauptstraße 93), ένα ξενώνα, με τυπική, αυστριακή, αρχιτεκτονική μεγάλου αγροτόσπιτου και ασφάλισα το αυτοκίνητο στον χώρο στάθμευσης. Την ώρα, που έφθασα και πεινασμένος, όπως ήμουν, θυμάμαι τη μυρουδιά του μαγειρεμένου φαγητού, που ερχόταν απ' την κουζίνα... (το ίδιο απολαυστική ήταν και η γεύση του!). Το δωμάτιο στον πρώτο όροφο ήταν πολύ καθαρό και πολύ ζεστό. Έκανα ένα χαλαρωτικό μπάνιο, έφαγα και αμέσως, μετά, έπεσα για ύπνο! Γύρω στις 04.⁰⁰, ξύπνησα, χορτάτος από ύπνο και παραξενεύτηκα για το έντονο, ωχροκίτρινο, φως, που έμπαινε απ' το παράθυρο! Όταν πλησίασα, μου φάνηκε ότι το έδαφος είχε υπερυψωθεί... Όταν συνειδητοποίησα ότι είχε χιονίσει ένιωσα, αυτόματα, τον κίνδυνο να αποκλειστώ στην Αυστρία... Έπρεπε να φύγω όσο το δυνατόν γρηγορότερα... Ντύθηκα και κατέβηκα στον χώρο στάθμευσης..., αλλά δεν έβρισκα το αυτοκίνητο... Όλα ήταν καλυμμένα με τουλάχιστον 60 εκατοστά απαλό χιόνι... Ζήτησα απ' τον πρόθυμο και πραγματικά εξυπηρετικό υπάλληλο του ξενώνα, ένα φτυάρι και σιγά-σιγά, υποθέτοντας, που μπορεί να βρίσκεται το αυτοκίνητο, κατάφερα να το ελευθερώσω... Ο υπάλληλος είχε ήδη καθαρίσει τον χώρο ως το δρόμο. Όταν πλήρωσα και ετοιμαζόμουν, βιαστικά, να φύγω, γύρω στις 05.³⁰, ο υπάλληλος, μου έδωσε μια σακούλα με ζεστά σάντουιτς και ένα μεγάλο δοχείο με ζεστό καφέ, για το δρόμο. Ευτυχώς, πριν λίγο είχε περάσει ένα φορτηγό και στον δρόμο υπήρχαν ροδιές. Μπήκα με τη Citroen CSA στις ροδιές και σαν τραίνο, ξεκίνησα αργά, τα πρώτα απ' τα 1.150 χιλιόμετρα της επιστροφής... Πότε-πότε ρουφούσα μια γουλιά απ' τον ευωδιαστό καφέ, του "Gasthof Sauer" ... Σκέτη απόλαυση...

Χάραζε, όταν κατηφόριζα προς το Ζάγκρεμπ. Το χιόνι ήταν λιγότερο, ο δρόμος, όμως, γλιστρούσε πολύ και είχε γίνει μια μεγάλη φάλαγγα αυτοκινήτων, που κινούνταν με λιγότερο από 40 km/ώρα. Κρατούσα απόσταση απ' το μπροστινό φορτηγό και απέφευγα να πατήσω φρένο, ενώ πρόσεχα το αυτοκίνητο, που ερχόταν πίσω μου..., μια Citroen CS. Όμως, σε μια ελαφρώς κατηφορική στροφή, ένιωσα ένα δυνατό χτύπημα στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου και ένα δυνατό "μπαμ" ... Η Citroen CS, είχε πέσει πάνω μου... Σκέφτηκα ότι θα καθηλωθώ στη Σερβία και κατέβηκα, όπως και ο νεαρός σέρβος οδηγός, που τραβούσε τα μαλλιά του... Ωστόσο, με καλημέρισε ευγενικά, με χειραψία και μου ζήτησε συγγνώμη... Κοίταξα το αυτοκίνητο και με έκπληξη διαπίστωσα ότι είχε ραγίσει μόνο, ο πλαστικός πίσω προφυλακτήρας, τον οποίο μπορούσα εύκολα να κολλήσω... Αντίθετα, η Citroen του σέρβου, είχε στραβώσει, αρκετά στο μπροστινό μέρος, επειδή με το γλίστρημα, είχε χωθεί κάτω απ' το πίσω μέρος του δικού μου αυτοκινήτου... Οι ηλικιωμένοι γονείς του,

ευτυχώς, δεν χτύπησαν. Η κυκλοφορία είχε σταματήσει. Ο σέρβος, με ρώτησε, πόσα χρήματα θέλω για τις ζημιές, που μου προκάλεσε. Τον ευχαρίστησα. Του είπα ότι δεν θέλω τίποτε και νιώθοντας τυχερός, που δεν μου συνέβη κάτι χειρότερο, τον χαιρέτησα με χειραψία, μπήκα στο αυτοκίνητο και συνέχισα, αργά και πολύ πιο προσεκτικά, το ταξίδι...